

Ważna z punktu widzenia przyszłości Aglomeracji Wałbrzyskiej jest dostępność do sieci teleinformatycznych. W ramach działań powinny zostać zabezpieczone środki umożliwiające samorządom uczestnictwo w projektach zmierzających do rozbudowy istniejącej sieci teleinformatycznej.

Jednocześnie należy nadal wdrażać działania zmierzające do zwiększania zakresu świadczonych e-usług, pozwalających z jednej strony usprawnić obsługę administracyjną interesantów urzędów, z drugiej zaś usprawnić ofertę instytucji publicznych skierowaną w szczególności do przedsiębiorców i mieszkańców. Dodatkowo należy dążyć do wdrożenia tzw. Inteligentnych Technologii i rozwiązań wspierających rozwój Aglomeracji. Realizacja tych działań powinna być prowadzona w ramach spójnych koncepcji np. typu Inteligentne Miasto.

Priorytet 3. Aktywna i zdrowa społeczność

W ramach przedmiotowego priorytetu konieczne jest wsparcie wszelkich inicjatyw mających na celu aktywizację mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej. Wyzwolenie wewnętrznej energii pozwoli wzmocnić lokalną tożsamość i poczucie współodpowiedzialności za stan oraz funkcjonowanie Aglomeracji.

Osiągnięcie niniejszego celu wymaga m.in. inwestycji w rozwój lokalnej infrastruktury społecznej, w tym wzmocnienia istniejących i tworzenia nowych organizacji pozarządowych oraz Podmiotów Ekonomii Społecznej. Efektywnie funkcjonujące ww. podmioty mogą w szerszym niż obecnie zakresie inicjować działania zmierzające do wzbogacenia istniejącej oferty usług dostępnej dla mieszkańców Aglomeracji.

Priorytetowo powinny być traktowane organizacje działające na rzecz włączenia społecznego (m.in. Podmioty Ekonomii Społecznej), w tym integracji seniorów i osób niepełnosprawnych. Aktywnym organizacjom należałoby częściej niż obecnie delegować uprawnienia z zakresu zadań publicznych. Szczególne wsparcie należy kierować do Podmiotów Ekonomii Społecznej działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.

Niestety obecnie widoczna jest niewystarczająca skala przygotowania kadr instytucji szkół, urzędów i organizacji pozarządowych do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wprawdzie dostrzegalna jest wola oraz chęci kadr, jednakże konieczne jest, aby nauczyciel, trener klubu, pielęgniarka, animator kultury posiadał umiejętności wstępnej identyfikacji problemów, możliwych kierunków ich rozwiązywania oraz wiedzę nt. instytucji przygotowanych do rozwiązywania danej kategorii problemów. Dotyczy to kwestii związanych ze zdrowiem psychicznym i fizycznym, przemocą, uzależnieniami, niezaradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. W związku z dużą skalą wykluczenia, kadry instytucji powinny mieć zbudowaną sieć kontaktów oraz przepracowane modele współpracy tak między sobą, jak i z udziałem ekspertów. Taki system wsparcia jest zgodny z nowoczesnymi standardami pracy, nastawionymi na trwałe rozwiązywanie problemów.

Fundamentem trwałego rozwoju jest dobrze działający (na różnych szczeblach) system edukacji. Umożliwia on zdobycie kwalifikacji niezbędnych do funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Dla zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych, powinny zostać podjęte

działania zmierzające do rozszerzenia istniejącej oferty zajęć edukacyjnych. Nowe programy winny zagwarantować nie tylko zdobycie „twardych umiejętności”, ale również rozwijać kompetencje społeczne. Poprawa jakości kształcenia wymaga działań wspierających realizację zajęć dodatkowych, rozwijających zainteresowania uczniów. Szczególną opieką i wsparciem należy otoczyć dzieci szczególnie uzdolnione (np. poprzez fundowane stypendia) oraz dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Pamiętać należy, że wykształcenie niejednokrotnie prowadzi do awansu społecznego, a tym samym sprzyja włączeniu społecznemu.

Oprócz rozwoju oferty zajęć edukacyjnych, należy także podjąć działania zmierzające do wyposażenia szkół w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne wspomagające rozwój uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Pamiętać należy również, o roli nauczycieli w kształceniu uczniów, a zwłaszcza tych ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. Dlatego też należy zwrócić uwagę na potrzebę organizacji szkoleń, doradztwa oraz innych form wsparcia, które umożliwią nauczycielom efektywną pracę z powyższą grupą.

Jak już wspomniano uprzednio wykształcenie sprzyja włączeniu społecznemu. Ważne jest zatem aby wychowaniem, a następnie wczesną edukacją objąć jak najmłodsze roczniki. Problem ten nabiera szczególnej wagi w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami. W rezultacie w ramach niniejszego priorytetu wskazane jest tworzenie w ośrodkach wychowania przedszkolnego miejsc dostosowanych do potrzeb tych dzieci. Warto również rozważyć uruchomienie nowych miejsc alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym

Na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej widoczny jest również problem niedopasowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb pracodawców. Sytuacja ta wynika między innymi ze zmian popytu przedsiębiorstw na określony typ kwalifikacji zawodowych, co wymusza elastyczność po stronie pracobiorców oraz gotowość do stałej adaptacji. W rezultacie konieczne jest wdrożenia skutecznego modelu „uczenia się przez całe życie”.

Trudno jest realizować zasadę włączenia społecznego bez zagwarantowania dostępu do wysokiej jakości usług medycznych. W tym celu konieczne są zarówno inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, jak i działania zmierzające do poszerzenia istniejącej oferty medycznej. Poprawie powinna ulec dostępność oraz jakość usług świadczonych zarówno przez szpitale, jak i zakłady podstawowej opieki medycznej. Większy nacisk należy położyć na dostęp do specjalistów. W tym celu należy również opracować i wdrożyć system wsparcia (także finansowego) dla uczniów zamierzających podjąć kształcenie w zawodach medycznych. Wskazane jest również utworzenie na poziomie Aglomeracji systemu wsparcia dla lekarzy (i pozostałego personelu medycznego), tak aby zatrzymać osoby już pracujące oraz pozyskać nowych specjalistów. W przeciwnym razie Aglomeracji Wałbrzyskiej grozi zapaść służby zdrowia.

Jednak bezpieczeństwo zdrowotne to nie tylko dostęp do służby zdrowia, ale również profilaktyka zdrowotna. W ramach tego zadania należy promować wśród mieszkańców, a zwłaszcza wśród młodzieży zdrowy tryb życia, ze szczególnym naciskiem na zdrowe odżywianie. Warto pamiętać, że walka z chorobami dietozależnymi stanowi wyzwanie, przed

którym stają społeczeństwa krajów wysokorozwiniętych. Realizując politykę prozdrowotną należy nawiązać współpracę z uczelniami wyższymi, w tym z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu. Wskazana byłaby realizacja wspólnych projektów w ramach programu „Dolny Śląsk Zielona Dolina Żywności i Zdrowia”.

Realizacja niniejszego priorytetu wymaga również wzmocnienia działań skierowanych na poprawę warunków życia osób z niepełnosprawnościami oraz członków i rodzin. Należy w większym niż dotychczas zakresie podejmować działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej powyższych osób. Jednocześnie wskazane jest także opracowanie i wdrożenie kompleksowych programów pomocowych dla osób z niepełnosprawnościami, tak aby mogły one realizować się społecznie i zawodowo.

Na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej widoczny jest problem odpływu młodych ludzi, co skutkuje nasileniem zjawiska starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie rodzi to potrzebę wzmocnienia aktualnie prowadzonej polityki senioralnej i nadanie jej kompleksowego w skali Aglomeracji charakteru. Warto także zaznaczyć, że potrzeba opieki nad seniorami, ale także innymi osobami zależnymi przekłada się na mniejszą aktywność na rynku pracy. Niejednokrotnie osoby te wymagają stałej, specjalistycznej pomocy medycznej lub rehabilitacji. Pamiętając o kierunkach zmian demograficznych, uznać należy, że ww. problem będzie narastać. W przyszłości konieczny będzie rozwój systemu opieki nad ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi. Przyjęte rozwiązania powinny zagwarantować zarówno opiekę całodobową jak i dzienną. Realizacja niniejszego działania wymagać będzie również wykształcenia odpowiednich kadr, gwarantujących wysoki standard świadczonych dla seniorów usług.

Przedstawione powyżej rozwiązania są odpowiedzią na problem starzenia się społeczeństwa Aglomeracji, ale nie rozwiązują jego przyczyny, która tkwi w niskim przyroście naturalnych i ujemnym saldzie migracji. Rozwiązań tego problemu doszukiwać się można w licznych działaniach zaproponowanych w ramach niniejszej Strategii. W tym miejscu można wskazać jedynie na ogólne kierunki działań które powinny przeciwdziałać powyższym problemom. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy:

- rozwój infrastruktury opieki nad dziećmi do lat trzech i w wieku przedszkolnym, skutkujący wzrostem liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach,
- rozwój rynku pracy, przejawiający się nie tyle tworzeniem nowych miejsc pracy, ile poprawą warunków pracy, w tym wzrostem wynagrodzeń,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym wspieranego budownictwa komunalnego,
- poprawę wewnętrznej i zewnętrznej spójności komunikacyjnej Aglomeracji,
- rozwój instytucji kultury, gwarantujący atrakcyjne środowisko zamieszkania dla młodych i wykształconych ludzi,
- rozwój potencjału sektora pozarządowego pozwalający przeciwdziałać oraz rozwiązywać problemy społeczne i wdrażać działania w obszarach: edukacji, rynku pracy, pomocy społecznej, zdrowia, sportu i rekreacji, turystyki, przedsiębiorczości oraz kultury i sztuki
- Wsparcie dla podmiotów i osób działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

D. Kluczowe wskaźniki monitoringu celu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Częstotliwość pomiaru
Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	Rok
Efektywność energetyczna: liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	szt.	Rok
Długość budowanych/przebudowanych/modernizowanych dróg publicznych?	Km	Rok
Długość ścieżek rowerowych	km	Rok
Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "parkuj i jedź" rocznie	Szt.	Rok
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę lub oczyszczania ścieków	Osoby	Rok
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Szt.	Rok
Liczba miejsc objętych wsparciem w infrastrukturze opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej	Osoby	Rok
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	Osoby	Rok
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	Osoby	2023,2031
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały zatrudnienie	Osoby	Rok
Zachorowania na choroby nowotworowe	%	2023, 2031
Liczba nowych usług publicznych udostępnianych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja	Szt.	2023, 2031
Liczba obszarów poddanych rewitalizacji społeczno-gospodarczej	Szt.	2023, 2031
Przewozy pasażerów komunikacją miejską	mln os.	2023, 2031
Przewozy koleją w aglomeracji w mln osób 2023/2031	mln os.	2023, 2031

Zdawalność egzaminów maturalnych	%	2023, 2031
Liczba osób zamieszkująca obszar Aglomeracją Wałbrzyską	%	2031
Redukcja emisji gazów cieplarnianych: szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2	2023, 2031
Liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe	Szt.	Rok
Liczba wspartych przez gminy organizacji pozarządowych, Przedsiębiorstw Społecznych, Podmiotów Ekonomii Społecznej	Szt.	Rok
Liczba wspartych Podmiotów Ekonomii Społecznej	Szt.	Rok

E. Spójność celu z innymi dokumentami strategicznymi

Tabela 4. Matryca zgodności priorytetów Celu 2 z wybranymi dokumentami strategicznymi o randze regionalnej i ponadregionalnej

Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030
Priorytet 1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Obszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spójność społeczna • Rozwój zrównoważony terytorialnie 	<p>Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu</p> <p>Cel operacyjny 1.4. Wspieranie rozwoju oraz rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich</p> <p>Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Poprawa stanu regionalnej infrastruktury technicznej</p> <p>Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Wzrost społecznej integracji</p> <p>Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p>

		<p>Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu wszystkich komponentów środowiska</p> <p>Cel operacyjny 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi</p> <p>Cel operacyjny 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego</p>
<p>Priorytet 2. Sprawna i efektywna infrastruktura</p>	<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Obszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój zrównoważony terytorialnie 	<p>Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych</p> <p>Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p>Cel operacyjny 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego</p> <p>Cel strategiczny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu</p> <p>Cel operacyjny 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej</p> <p>Cel operacyjny 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych</p>
<p>Priorytet 3. Aktywna i zdrowa społeczność</p>	<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Obszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spójność społeczna • Rozwój zrównoważony terytorialnie 	<p>Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury społecznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych</p> <p>Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Wzrost społecznej integracji</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Poprawa efektywności kształcenia</p>

		<p>Cel operacyjny 3.5. Regionalna polityka wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Cel operacyjny 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych i sportowych</p>
--	--	--

Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.	Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r. dla 15 gmin AW	Zintegrowany Program Transportu Publicznego na lata 2014-2025 dla 22 gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej
<p>Priorytet 1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania</p>	<p>Cel strategiczny 1. Dążenie do utrzymania niskoemisyjnego wzrostu gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo-społecznego Aglomeracji Wałbrzyskiej do 2030 roku następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną</p> <p>Cel strategiczny 3. Ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej, a także emisji pochodzącej z transportu mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza</p> <p>Cel strategiczny 4. Zwiększenie efektywności wykorzystania/wytwarzania energii oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii</p> <p>Cel strategiczny 6. Poprawa ładu przestrzennego, rozwój zrównoważonej przestrzeni publicznej, a także rewitalizacja zdegradowanych obszarów</p>	
<p>Priorytet 2. Sprawna i efektywna infrastruktura</p>	<p>Cel strategiczny 3. Ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej, a także emisji pochodzącej z transportu mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza</p>	<p>Cel strategiczny: Poprawa jakości i atrakcyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej</p>
<p>Priorytet 3. Aktywna i zdrowa społeczność</p>	<p>Cel strategiczny 3. Ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej, a także emisji pochodzącej z transportu mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza</p>	

A. Wzywanie strategiczne celu

Efektywna i trwała współpraca skutkująca poprawą pozytywnego wizerunku Aglomeracji Wałbrzyskiej

B. Organizacja realizacji celu

Priorytet 3. 1. Promowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku miejsca

- Działanie 3.1.1. Promowanie pozytywnych skojarzeń
- Działanie 3.1.2. Zintegrowanie form prezentacji informacji

Priorytet 3. 2. Trwałe partnerstwo

- Działanie 3.2.1. Wzmocnienie instytucjonalne Aglomeracji Wałbrzyskiej
- Działanie 3.2.2. Tworzenie platform współpracy wielopodmiotowej
- Działanie 3.2.3. Wzmocnienie partycypacji społecznej w zarządzaniu Aglomeracją Wałbrzyską

C. Uzasadnienie realizacji celu:

Priorytet 3. 1. Promowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku miejsca

Poszczególne gminy tworzące Aglomerację Wałbrzyską przez lata zmagaly się niejednokrotnie z problemem związanym z negatywnym wizerunkiem. Problem ten był następstwem głębokiej restrukturyzacji gospodarki i wynikających z tego negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Dodatkowo negatywny wizerunek utrwalany był w ogólnokrajowych i regionalnych mediach. Wpływało to niekorzystnie na postrzeganie obszaru jako produktu inwestycyjnego, turystycznego i mieszkaniowego.

Aktualnie problem ten został w dużej mierze przewyciężony, co skutkuje tym, iż dzisiaj należy koncentrować działania na promowaniu i wzmacnianiu pozytywnego wizerunku zarówno Aglomeracji, jak i poszczególnych gmin ją tworzących.

W tym celu należy w szerokim zakresie używać dostępnych narzędzi marketingu terytorialnego, takich jak: promocja, modernizacja wizualna, sztuka o charakterze publicznym, odrodzenie kulturowe, partnerstwo publiczno – prywatne.

W pierwszej kolejności wskazany byłby wybór konkretnych elementów wizerunku (obiektów, miejsc, wydarzeń) związanych z Aglomeracją budzących pozytywne skojarzenia. Elementy te powinny stać się podstawą kampanii reklamowej promującej Aglomerację Wałbrzyską. Nowe symbole i marki powinny regularnie pojawiać się w mediach i pozytywnie wpływać na świadomość mieszkańców regionu i kraju.

Pamiętać również należy, że markę obszaru budują również przedsiębiorstwa na nim zlokalizowane. Konieczne jest więc szersze zaangażowanie przedsiębiorstw, zwłaszcza związanych z branżą uzdrowiskową oraz IT w promocję wizerunku Aglomeracji.

Promocja pozytywnego wizerunku wymaga współpracy wszystkich gmin tworzących Aglomerację. Potrzebna jest więc zintegrowana oferta, która ujednoczyłaby formy promocji Aglomeracji na zewnątrz.

Priorytet 3. 2. Trwałe partnerstwo

Alianse na rzecz rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej stanowią nieodzowną część współpracy gmin, jaką podejmuje się w ramach jej tworzenia, ale najcenniejszym atrybutem zawiązywanych relacji powinna być ich trwałość.

Efektywność, innowacyjność oraz trwałość rozwiązań społecznych, gospodarczych, naukowych jest uzależniona od akcyjnej i trwałej współpracy wielu podmiotów życia społeczno-gospodarczego. W związku z tym, konieczna jest praca na rzecz rozwoju sieci współpracy międzysektorowej (sektor pozarządowy, prywatny, publiczny).

Potrzeba jej formalizowania wynika z dostrzegania zagrożeń, jakie wiążą się z politycznym charakterem niektórych działań i wyzwań, w tym głównie starań o pozyskanie zewnętrznych środków wsparcia realizacji projektów inwestycyjnych czy finansowania funkcjonowania.

Trwałe partnerstwo należy uznać za cel integracji, zarówno w rozumieniu przejawiania się wartości takich jak jedność postaw wobec niektórych podmiotów otoczenia czy solidarność, które przyświecać powinny współpracy jednostek terytorialnych, jak i wspólnego planowania zmian w strategicznym kontekście, który wymaga kompleksowego prognozowania skutków działań. Ważne jest, aby zasady współpracy gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej zostały dobrowolnie zaakceptowane przez ich władze jako formy osiągnięcia własnych celów rozwoju. Współpraca zmniejszy ryzyko wystąpienia konfliktów interesów, zapewni sprawniejszą realizację projektów oraz lepsze promowanie sukcesów.

Wzmocnienie współpracy wymaga niejednokrotnie powołania wspólnych instytucji, które mogłyby efektywniej realizować zadania publiczne. Usytuowanie ośrodków decyzyjnych w jednym miejscu pozwoliłoby na sprawniejsze zarządzanie, a jednocześnie ograniczyłoby powielanie zadań i inwestycji. Przykładem może być opracowanie wspólnej polityki transportowej w zakresie transportu publicznego, a następnie powierzenie zadań jednemu wspólnemu przedsiębiorstwu.

Budowa trwałego partnerstwa wymaga również zwiększenia udziału społeczeństwa w zarządzaniu Aglomeracją.

D. Kluczowe wskaźniki monitoringu celu:

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Częstotliwość pomiaru
Liczba projektów partnerskich	szt.	Rok
Wzrost liczby turystów odwiedzających Aglomerację Wałbrzyską	osoby	Rok

E. Spójność celu z innymi dokumentami strategicznymi

Tabela 5. Matryca zgodności priorytetów Celu 3 z wybranymi dokumentami strategicznymi o randze regionalnej i ponadregionalnej

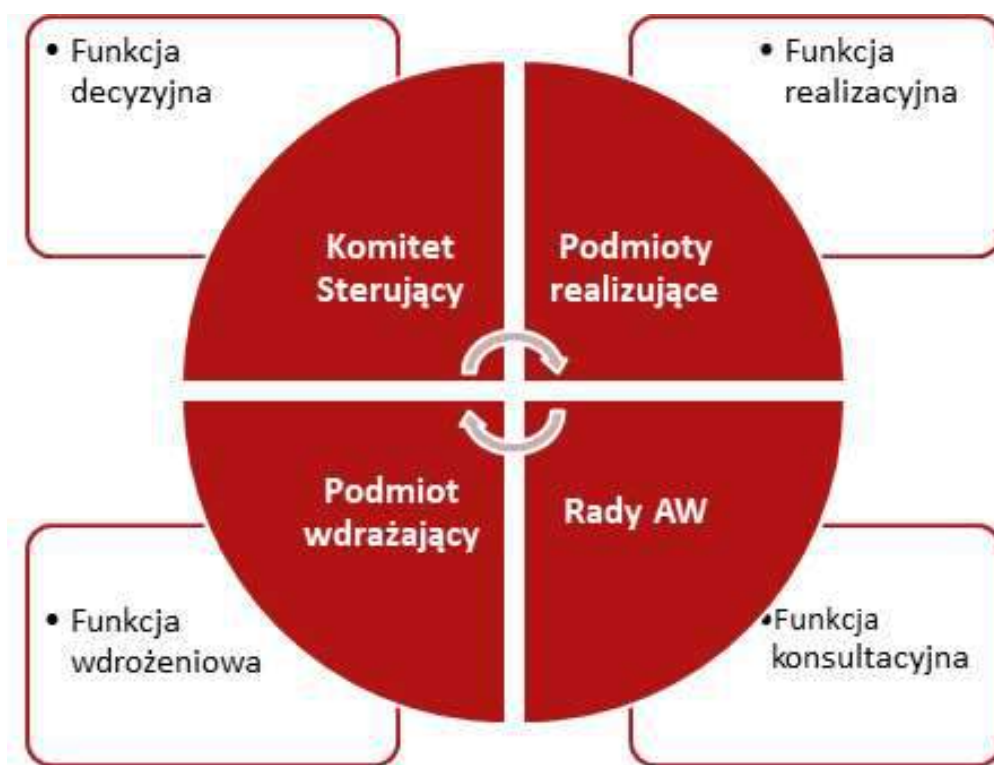
Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030
<p>Priorytet 1. Promowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku miejsca</p>	<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Obszary: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki</p> <p>Cel operacyjny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu</p> <p>Cel operacyjny 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej</p>
<p>Priorytet 2. Trwałe partnerstwo</p>	<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Obszary: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel operacyjny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu</p> <p>Cel operacyjny 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej</p>

Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.	Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r. dla 15 gmin AW	Zintegrowany Program Transportu Publicznego na lata 2014-2025 dla 22 gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej
<p>Priorytet 1. Promowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku miejsca</p>	<p>Cel strategiczny 2. Wdrożenie wizji Aglomeracji Wałbrzyskiej jako obszaru zarządzanego w sposób zrównoważony i ekologiczny, stanowiącego przykład zarówno dla gmin regionu jak i kraju</p>	<p>Cel strategiczny: Poprawa jakości i atrakcyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej</p>
<p>Priorytet 2. Trwałe partnerstwo</p>		<p>Cel strategiczny: Poprawa jakości i atrakcyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej</p>

1. Komitet Sterujący AW (Komitet Sterujący)

W skład Komitetu Sterującego wchodzi po jednym przedstawicielu gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską. Przewodniczącym Komitetu Sterującego jest Prezydent Wałbrzycha (lub upoważniony przez niego przedstawiciel). Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu Sterującego określa jego regulamin. Najważniejsze zadania Komitetu Sterującego to m.in.:

- akceptacja projektu Strategii AW oraz jej zmian,
- akceptacja propozycji kryteriów upoważniających do wpisania projektu na listę projektów realizujących Strategię AW,
- zatwierdzenie listy projektów flagowych oraz jej zmian,
- zatwierdzenie Rocznej Planu Wdrażania Strategii AW (Plan wdrażania)
- Zatwierdzenie Rocznej Sprawozdania z Realizacji Strategii AW (Sprawozdanie roczne)
- Zatwierdzenie raportów ewaluacyjnych.

Rysunek 18. Podmioty wdrażające Strategię

2. Rady Aglomeracji Wałbrzyskiej (Rady)

Rady Aglomeracji Wałbrzyskiej realizować będą funkcje konsultacyjno - opiniodawcze. W skład Rad wchodzi przedstawiciele partnerów społeczno – gospodarczych. Szczegółowy zakres zadań Rad określają regulaminy.

Najważniejsze zadania Rad AW to m.in.:

- Opiniowanie dokumentu Strategii AW na etapie przygotowania i zmian,

- Prace w grupach roboczych oraz formułowanie postulatów dot. wdrażania Strategii.

3. Podmiot Wdrażający Strategię AW (Podmiot Wdrażający)

Podmiotem wdrażającym Strategię AW będzie Instytucja Pośrednicząca Aglomeracji Wałbrzyskiej. Podmiot Wdrażający realizować będzie funkcje związane z koordynacją wdrażania Strategii AW, obsługą podmiotów biorących udział we wdrażaniu, monitoringiem oraz ewaluacją.

Najważniejsze zadania Podmiotu Wdrażającego Strategię to:

- pozyskiwanie środków finansowych na wdrażanie Strategii AW pochodzących spoza budżetu ZIT AW oraz budżetów gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską,
- opracowanie rocznego planu pracy w zakresie wdrażania Strategii AW do akceptacji Komitetu Sterującego,
- koordynacja współpracy podmiotów realizujących projekty w celu wdrożenia przedsięwzięć o istotnym znaczeniu dla Aglomeracji Wałbrzyskiej,
- opracowanie projektu kryteriów uprawniających do wpisania przedsięwzięć na listy projektów realizujących Strategię AW,
- prowadzenie list projektów realizujących Strategię AW tj. listy projektów flagowych i listy pozostałych projektów,
- prowadzenie monitoringu realizacji, w tym opracowanie rocznego sprawozdania z realizacji Strategii AW,
- przygotowanie raportów ewaluacyjnych z wdrażania Strategii AW tj. raportu mid-term i raportu ex-post.

4. Podmioty realizujące projekty (Podmioty realizujące)

Podmioty realizujące projekty to podmioty, których przedsięwzięcia realizując cele, priorytety i działania Strategii AW.

PROCEDURY REALIZACJI (W TYM MONITORING I EWALUACJA)

1. Procedura zatwierdzenia i zmian Strategii AW

Projekt Strategii AW przedkładany jest do zaopiniowania przez Komitet Sterujący. Po uzyskaniu pozytywnej opinii projekt Strategii AW zatwierdzany jest przez Rady Gmin. Strategię AW można uznać za zatwierdzoną po uzyskaniu pozytywnych decyzji wszystkich Rad Gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską.

2. Procedura przygotowania Roczego Planu Wdrażania Strategii AW (Plan)

Roczny Plan Wdrażania Strategii AW zawiera najważniejsze zadania do realizacji w horyzoncie jednego roku. Plan przygotowany jest przez Podmiot Wdrażający strategię i akceptowany przez Komitet Sterujący przed rozpoczęciem roku, którego dotyczy.

Rysunek 19. Schemat wdrażania Strategii

3. Procedura umieszczania projektów na listach projektów realizujących Strategię AW

Podmioty realizujące mogą ubiegać się o wpisanie przedsięwzięć na listę projektów flagowych lub listę pozostałych projektów. Listy prowadzone są przez Podmiot wdrażający. Lista projektów flagowych oraz jej zmiana zatwierdzana jest przez Komitet Sterujący. Projekty, które uzyskały dofinansowanie ze środków Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej są wpisywane na listę projektów flagowych bez konieczności ich akceptacji przez Komitet Sterujący

Lista pozostałych projektów oraz jej zmiana zatwierdzana jest przez kierującego Podmiotem wdrażającym. Listy aktualizowane są na bieżąco w okresie realizacji Strategii AW. Projekty wpisane na listę muszą spełniać kryteria, która opracowywane są przez Podmiot wdrażający i zatwierdzane przez Komitet Sterujący.

4. Procedura przygotowania i zatwierdzenia rocznego sprawozdania z realizacji Strategii AW – monitoring realizacji.

Roczne sprawozdanie z realizacji Strategii sporządzane jest przez Podmiot wdrażający i zatwierdzane przez Komitet Sterujący. Sprawozdanie opracowuje się z wykorzystaniem wskaźników monitoringu wskazanych w strategii na poziomie poszczególnych celów oraz wskaźników zaproponowanych przez Podmiot wdrażający.

5. Procedura przygotowania raportów ewaluacyjnych z realizacji Strategii AW

Ewaluacja Strategii AW obejmuje opracowanie raportu mid-term za okres wdrażania do roku 2020 oraz raportu ex- post po zakończeniu realizacji Strategii AW. Za opracowanie raportu odpowiada Podmiot wdrażający. Raport opracowywany jest przez niezależnych ewaluatorów na zlecenie Podmiotu wdrażającego i zatwierdzany przez Komitet Sterujący.

USTALENIA DOTYCZĄCE FINANSOWANIA STRATEGII

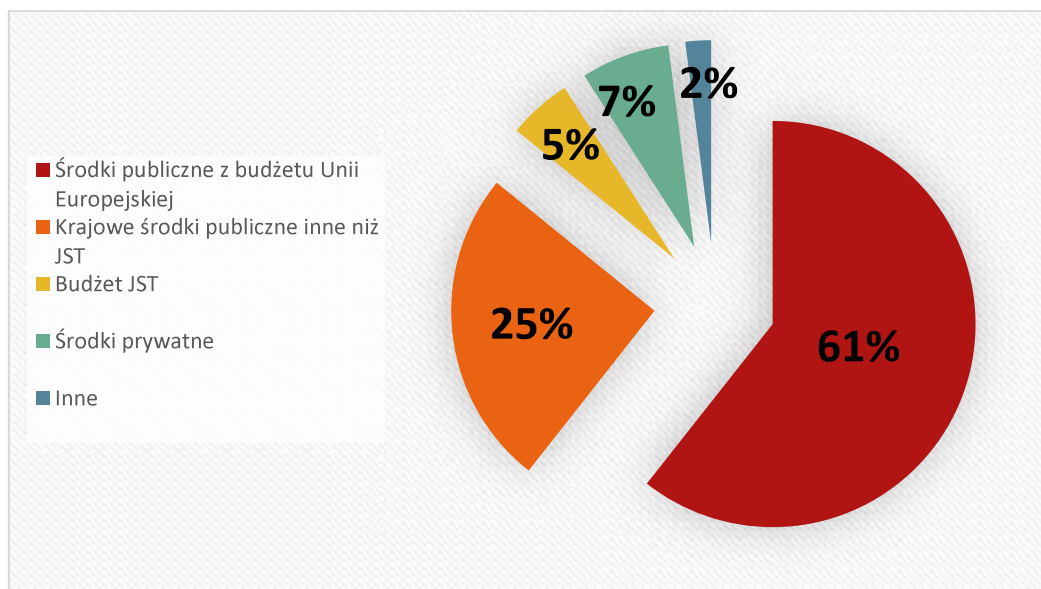
ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI

Prace nad aktualizacją Strategii Aglomeracji Wałbrzyskiej w perspektywie do 2030 r. uwzględniały weryfikację potrzeb projektowych oraz związanego z tym zapotrzebowania finansowego. W tym celu wykorzystano narzędzie do zgłaszania projektów, które zostało udostępnione podmiotom realizującym projekty za pośrednictwem Internetu. Projekty zgłaszane były w okresie od 02.12.2017 r. do 12.01.2018r. Ogółem zgłoszono 423 projekty na kwotę 8 643 639, 3 tys. zł. Ponad 26 % liczby zgłoszonych projektów na kwotę 5 012 044,80 tys. zł zostało określonych przez projektodawców jako istotne dla całej Aglomeracji Wałbrzyskiej. Poniżej przedstawiono budżet zgłoszonych projektów wg sfer.

Tabela 6. Budżet zgłoszonych projektów wg sfer

SFERA	WARTOŚĆ PROJEKTÓW (TYS. ZŁ)
Transport	3 788 368,30
Ochrona środowiska	969 250,00
Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	687 039,00
Edukacja	537 780,00
Rozwój przedsiębiorczości	384 200,00
Niska emisja	370 990,00
Inna	350 945,00
Gospodarka wodno-ściekowa	320 675,00
Turystyka	319 481,00
Sport	232 278,00
Mieszkalnictwo	185 960,00
Kultura i sztuka	115 050,00
Zdrowie	104 300,00
Energetyka	95 300,00
Zatrudnienie i integracja społeczna	75 680,00
Gospodarka odpadami	56 500,00
Technologie informacyjne i komunikacyjne (TIK)	49 843,00
RAZEM	8 643 639,30

- A. Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej w perspektywie do roku 2030
1. Środki pochodzące z budżetu jednostek samorządu terytorialnego,
  2. Krajowe środki publiczne inne niż JST,
  3. Środki publiczne z budżetu Unii Europejskiej,
  4. Środki prywatne, w tym w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego.
  5. Inne w tym:
    - Środki pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych,
    - Środki pochodzące ze zwrotnych instrumentów finansowych
- B. Prognozowany udział poszczególnych źródeł finansowania Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej w perspektywie do roku 2030 przedstawia poniższy wykres:

- C. Dodatkowe założenia kluczowe dla realizacji strategii:
1. Kontynuacja realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej po roku 2020.
  2. Dominujący udział instrumentów dotacyjnych w strukturze finansowania projektów wdrażanych w strategii.

Włączenie społeczności lokalnej w proces przygotowania „Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” ma na celu lepszą diagnozę sytuacji i pełniejszą analizę potrzeb, co pozwoli podjąć trafniejsze decyzje dotyczące celów i kierunków działań oraz uzyskać społeczny konsensus wokół proponowanych rozwiązań. Dzięki społecznej akceptacji zmian zwiększa się szansa na utrzymanie trwałości rezultatów interwencji i minimalizację społecznych konfliktów. Z drugiej strony uczestnictwo mieszkańców w procesie kształtowania zmian bezpośrednio związanych z podnoszeniem jakości życia będzie wpływać na pogłębienie ich identyfikacji z miejscem, a także podniesienie poziomu motywacji związanej z aktywnością społeczną. Zaangażowanie samorządów w proces przygotowania Strategii będzie miał bezpośredni wpływ na wzmocnienie instytucjonalne Aglomeracji Wałbrzyskiej, a wprowadzone formy prowadzenia konsultacji społecznych, zapewniające skuteczne włączanie w proces organizacji pozarządowych, przyczynią się do wzmocnienia partycypacji społecznej w zarządzaniu Aglomeracją.

„Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” została opracowana z zachowaniem mechanizmów zapewniających realną partycypację społeczną. W trakcie prac na dokumencie zapewniono aktywny udział władz, instytucji, partnerów oraz mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez takie formy partycypacji jak: warsztaty strategiczne, otwarty nabór projektów oraz konsultacje społeczne projektu dokumentu.

Na stronach internetowych 22 gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską opublikowano projekt Strategii, a także zaproszenie Prezydenta/Burmistrza/Wójta do udziału w konsultacjach społecznych projektu dokumentu „Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030”. Konsultacje prowadzone były w dniach 22 marca 2018 r. – 23 kwietnia 2018 r. w formie przyjmowania propozycji, uwag i opinii przekazywanych za pośrednictwem formularza elektronicznego znajdującego się pod adresem <http://strategia2030.badanie.net/>

Wzór formularza elektronicznego został również udostępniony celem umożliwienia wniesienia uwag, propozycji i opinii w formie papierowej.

W związku z powyższym uwagi, propozycje i opinie do projektu „Strategii Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030” można było zgłaszać:

- w wersji elektronicznej poprzez aplikację webowa – dostępną z wykorzystaniem przeglądarki internetowej pod adresem <http://strategia2030.badanie.net/>
- w wersji papierowej – wypełniony formularz należy złożyć urzędzie gminy na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej

W okresie od 22 marca do 23 kwietnia 2018 r. odbyły się również 4 spotkania konsultacyjne w Wałbrzychu, Świdnicy, Nowej Rudzie i Kamiennej Górze.

W wyniku konsultacji zgłoszono 32 uwagi, w tym dwie natury technicznej. Spośród zgłoszonych uwag, propozycji i opinii 17 zostało uwzględnionych w całości, 11 częściowo uwzględnionych, a 4 uwagi nie zostały uwzględnione. Najwięcej – 20 uwag – zgłosiły jednostki samorządu terytorialnego (gminy tworzące AW i ich jednostki podległe). Pozostałych 12 uwag zostało zgłoszonych przez organizacje pozarządowe (10), PTTK Oddział Ziemi Wałbrzyskiej (1) oraz PREFEKT Spółka z o.o. Świebodzice (1).

Dnia 19 marca 2018 r. Prezydent Miasta Wałbrzycha wystąpił, do Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (DPWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ), z prośbą o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.”

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu, pismem z dnia 29 marca 2018 r. poinformował, iż z treści przekazanych materiałów wynika, że przedmiotowy dokument należy do grupy projektów innych niż wymienione w art. 46 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 3 października 2008r., o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [Uoos] (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405 z późn. zm.). W związku z powyższym uzgodnienia, co do ewentualnej potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przekazanego projektu dokumentu należy dokonać z organem wymienionym w art. 57 ustawy Uoos tj. z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Jednocześnie DPWIS zastrzegł, iż przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko może być wymagane, jeżeli organ właściwy, o którym mowa w art. 57 (RDOŚ) stwierdzi, że projekt dokumentu wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień danego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Dnia 20 kwietnia 2018 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu wyraził pisemną opinię (znak WSI.410.158.2018.KM), iż dla Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r. **nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**. W opinii RDOŚ przedmiotowa Strategia jest dokumentem kierunkowym, a wskazane w niej działania mają charakter ogólny i nie wyznaczają jednoznacznie określonych inwestycji. W związku z powyższym realizacja postanowień ww. dokumentu nie wpływa znacząco negatywnie na środowisko przyrodnicze oraz obszary chronione znajdujące się na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej. Jednocześnie RDOŚ zwrócił uwagę, że przed przystąpieniem do prac remontowych związanych z termomodernizacją budynków mieszkalnych należy we współpracy za specjalistą ornitologiem i chiropterologiem dokonać przeglądu obiektu budowlanego pod kątem ewentualnego występowania schronień zwierząt (ptaków i nietoperzy) oraz zaplanować prace remontowe w sposób uwzględniający ochronę ww. grup zwierząt.

Reasumując powyższe należy stwierdzić, że „Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” nie jest planem konkretnych zidentyfikowanych przedsięwzięć, które generowałyby istotne oddziaływanie na środowisko, a stanowi jedynie informacje o planowanych kierunkach rozwoju 22 gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską. Strategia wyznacza jedynie ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z powyższym dla przedmiotowego dokumentu nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Analiza dokumentów planujących rozwój wykazała, że większość dokumentów strategicznych gmin i powiatów jest niespójna ze Strategią AW 2030 w zakresie okresu ich obowiązywania tzn. nie wykraczają poza rok. 2020. W pozostałych zakresach niespójności nie stwierdzono.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie Aglomeracji Wałbrzyskiej na tle Polski	4
Rysunek 2 Położenie Aglomeracji Wałbrzyskiej na tle Województwa Dolnośląskiego	5
Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych – sektor prywatny w 2016 r.	7
Rysunek 4. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2016 r. [szt.]	8
Rysunek 5. Zmiana (%) liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. Mieszkańców rok 2016 w porównaniu do roku 2012 (Rok 2012 = 100)	10
Rysunek 6. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w 2016 r. [%].....	12
Rysunek 7. Zmiana (%) liczby ludności rok 2016 w porównaniu do roku 2012 (Rok 2012 = 100)	21
Rysunek 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2016 r. [os.].....	24
Rysunek 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	25
Rysunek 10. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2016 r.	29
Rysunek 11. Liczba przychodni na 10 tys. ludności	36
Rysunek 12. Liczba klubów sportowych w 2016 r.	39
Rysunek 13. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji kanalizacyjnej w 2015 r. [%]	41
Rysunek 14. Podstawowy układ drogowy Aglomeracji Wałbrzyskiej.	46
Rysunek 15. Regiony gospodarki odpadami	52
Rysunek 16. Natura 2000 Obszary siedliskowe i ptasie w Aglomeracji Wałbrzyskie	56
Rysunek 17. Logika interwencji.	59
Rysunek 18. Podmioty wdrażające Strategię	83
Rysunek 19. Schemat wdrażania Strategii	85

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Aglomeracji Wałbrzyskiej w latach 2004, 2012, 2016 [os.]..	22
Wykres 2. Zmiana (%) udziału mieszkańców żyjących w ubóstwie w 2016 r. w stosunku do roku 2012 (Rok 2012=100)	27
Wykres 3. Liczba lokali socjalnych w Aglomeracji Wałbrzyskiej w latach 2012-2015	28
Wykres 4. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	31
Wykres 5. Zmiana (%) liczby uczniów w szkołach podstawowych rok 2016 w porównaniu do roku 2012 (Rok 2012 = 100)	32

SPIS TABEL

Tabela 1 Wybór celów, priorytetów i działań Strategii Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r	61
Tabela 2. Matryca logiczna problemów i celów.	62
Tabela 3. Matryca zgodności priorytetów Celu 1 z wybranymi dokumentami strategicznymi o randze regionalnej i ponadregionalnej	67
Tabela 4. Matryca zgodności priorytetów Celu 2 z wybranymi dokumentami strategicznymi o randze regionalnej i ponadregionalnej	77
Tabela 5. Matryca zgodności priorytetów Celu 3 z wybranymi dokumentami strategicznymi o randze regionalnej i ponadregionalnej	82
Tabela 6. Budżet zgłoszonych projektów wg sfer	86

SPIS TABEL

Tabela 1. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny	93
Tabela 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	96
Tabela 3. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem.....	97
Tabela 4. Ludność gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej w latach 2004-2016.....	98
Tabela 5. Saldo migracji (na 1 tys. mieszkańców) w Aglomeracji Wałbrzyskiej w latach 2004-2016	99
Tabela 6. Przemiany potencjału demograficznego w Aglomeracji Wałbrzyskiej.....	100
Tabela 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	101
Tabela 8. Odsetek mieszkańców żyjących w ubóstwie w latach 2012-2016.....	102
Tabela 9. Lokale socjalne i ich pow. użytkowa w Aglomeracji Wałbrzyskiej.....	103
Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	104
Tabela 11. Infrastruktura przedszkolna.....	105
Tabela 12. Wychowanie przedszkolne	107
Tabela 13. Uczniowie w szkołach podstawowych.....	111
Tabela 14. Wyniki ze sprawdzianu szóstych klas oraz egzaminów gimnazjalnych.....	112
Tabela 15. Przychodnie na 10 tys. ludności	113
Tabela 16. Kultura fizyczna.....	114
Tabela 17. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	115
Tabela 18. Zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji Wałbrzyskiej	118
Tabela 19. Odpady zmieszane zbierane w Aglomeracji Wałbrzyskiej w latach 2005-2016 w podziale na gminy (na mieszkańca).....	119
Tabela 20. Obszary prawnie chronione w Aglomeracji Wałbrzyskiej (w ha).....	120

TABELA 1. PODMIOTY GOSPODARCZE – SEKTOR PRYWATNY

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce					
Sektor prywatny ogółem	1201	1229	1199	99,8	97,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	878	758	723	82,3	95,4
Spółki handlowe	29	36	39	134,5	108,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	4	8	7	175,0	87,5
Czarny Bór					
Sektor prywatny ogółem	312	378	373	119,6	98,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	268	316	302	112,7	95,6
Spółki handlowe	6	10	17	283,3	170,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2	3	3	150,0	100,0
Głuszycza					
Sektor prywatny ogółem	736	741	803	109,1	108,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	559	470	471	84,3	100,2
Spółki handlowe	23	24	31	134,8	129,2
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	8	8	7	87,5	87,5
Jedlina-Zdrój					
Sektor prywatny ogółem	409	466	474	115,9	101,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	331	362	374	113,0	103,3
Spółki handlowe	14	20	23	164,3	115,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	5	6	6	120,0	100,0
gm. Kamienna Góra					
Sektor prywatny ogółem	1774	1983	1915	107,9	96,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1320	1341	1206	91,4	89,9
Spółki handlowe	108	138	139	128,7	100,7
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	40	50	50	125,0	100,0
gw. Kamienna Góra					
Sektor prywatny ogółem	491	687	709	144,4	103,2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	411	584	593	144,3	101,5
Spółki handlowe	19	19	21	110,5	110,5
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2	3	3	150,0	100,0

Lubawka					
Sektor prywatny ogółem	682	876	842	123,5	96,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	539	640	593	110,0	92,7
Spółki handlowe	30	42	52	173,3	123,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	13	16	18	138,5	112,5
Mioszów					
Sektor prywatny ogółem	555	610	614	110,6	100,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	414	405	397	95,9	98,0
Spółki handlowe	16	20	22	137,5	110,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	4	6	5	125,0	83,3
gm. Nowa Ruda					
Sektor prywatny ogółem	2228	2187	2163	97,1	98,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1743	1483	1399	80,3	94,3
Spółki handlowe	90	108	110	122,2	101,9
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	35	37	36	102,9	97,3
gw. Nowa Ruda					
Sektor prywatny ogółem	773	789	780	100,9	98,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	682	660	630	92,4	95,5
Spółki handlowe	25	31	35	140,0	112,9
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	14	14	15	107,1	107,1
Szczawno-Zdrój					
Sektor prywatny ogółem	972	1061	1077	110,8	101,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	748	749	747	99,9	99,7
Spółki handlowe	48	64	75	156,3	117,2
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	16	15	15	93,8	100,0
Stare Bogaczowice					
Sektor prywatny ogółem	317	366	387	122,1	105,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	268	300	308	114,9	102,7
Spółki handlowe	15	20	25	166,7	125,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	4	4	4	100,0	100,0
Świebodzice					
Sektor prywatny ogółem	2199	2135	2153	97,9	100,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1775	1518	1474	83,0	97,1

Spółki handlowe	132	157	188	142,4	119,7
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	39	41	43	110,3	104,9
Walim					
Sektor prywatny ogółem	442	500	524	118,6	104,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	351	364	368	104,8	101,1
Spółki handlowe	24	34	41	170,8	120,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	4	6	6	150,0	100,0
Wałbrzych					
Sektor prywatny ogółem	13092	12899	12622	96,4	97,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	9688	8313	7777	80,3	93,6
Spółki handlowe	778	851	958	123,1	112,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	143	142	150	104,9	105,6
Świdnica					
Sektor prywatny ogółem	7541	8047	8058	106,9	100,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5544	5148	4904	88,5	95,3
Spółki handlowe	454	604	728	160,4	120,5
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	113	153	167	147,8	109,2
Jaworzyna Śląska					
Sektor prywatny ogółem	561	726	745	132,8	102,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	445	518	526	118,2	101,5
Spółki handlowe	24	30	36	150,0	120,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	11	13	15	136,4	115,4
Strzegom					
Sektor prywatny ogółem	2381	2587	2714	114,0	104,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1802	1850	1897	105,3	102,5
Spółki handlowe	131	146	173	132,1	118,5
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	39	38	35	89,7	92,1
Żarów					
Sektor prywatny ogółem	792	1030	1030	130,1	100,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	648	720	688	106,2	95,6
Spółki handlowe	36	67	89	247,2	132,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	8	20	26	325,0	130,0

Dobromierz					
Sektor prywatny ogółem	329	393	392	119,1	99,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	264	305	288	109,1	94,4
Spółki handlowe	17	25	30	176,5	120,0
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	10	10	10	100,0	100,0
Marcinowice					
Sektor prywatny ogółem	402	502	568	141,3	113,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	294	376	420	142,9	111,7
Spółki handlowe	39	41	52	133,3	126,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	15	17	17	113,3	100,0
gw. Świdnica					
Sektor prywatny ogółem	1120	1418	1523	136,0	107,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	944	1194	1260	133,5	105,5
Spółki handlowe	52	62	81	155,8	130,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	12	10	13	108,3	130,0
Aglomeracja Wałbrzyska					
Sektor prywatny ogółem	39309	41610	41665	106,0	100,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	29916	28374	27347	91,4	96,4
Spółki handlowe	2110	2549	2965	140,5	116,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	541	620	651	120,3	105,0
Dolny Śląsk					
Sektor prywatny ogółem	288627	321590	342052	118,5	106,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	228244	232065	234658	102,8	101,1
Spółki handlowe	17648	28093	37458	212,3	133,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	5082	6910	8039	158,2	116,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 2. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2012	Dolny Śląsk = 100 Rok 2016
Boguszów-Gorce	992	947	971	97,9	102,5	81,9	78,1
Czarny Bór	780	806	800	102,6	99,3	69,7	64,3

Głuszyca	879	986	1090	124,0	110,5	85,3	87,6
Jedlina-Zdrój	1118	950	992	88,7	104,4	82,2	79,7
gm. Kamienna Góra	1055	1148	1169	110,8	101,8	99,3	94,0
gw. Kamienna Góra	672	778	803	119,5	103,2	67,3	64,5
Lubawka	814	864	871	107,0	100,8	74,7	70,0
Mioszów	951	1055	1102	115,9	104,5	91,3	88,6
gm. Nowa Ruda	1067	1106	1135	106,4	102,6	95,7	91,2
gw. Nowa Ruda	693	674	687	99,1	101,9	58,3	55,2
Szczawno-Zdrój	1921	1892	2006	104,4	106,0	163,7	161,3
Stare Bogaczowice	826	881	927	112,2	105,2	76,2	74,5
Świebodzice	1085	1061	1106	101,9	104,2	91,8	88,9
Walim	1002	1050	1126	112,4	107,2	90,8	90,5
Wałbrzych	1123	1176	1212	107,9	103,1	101,7	97,4
Świdnica	1330	1402	1450	109,0	103,4	121,3	116,6
Jaworzyna Śląska	720	750	782	108,6	104,3	64,9	62,9
Strzegom	1006	1043	1130	112,3	108,3	90,2	90,8
Żarów	820	880	883	107,7	100,3	76,1	71,0
Dobromierz	776	751	776	100,0	103,3	65,0	62,4
Marcinowice	741	795	897	121,1	112,8	68,8	72,1
gw. Świdnica	839	868	914	108,9	105,3	75,1	73,5
Aglomeracja Wałbrzyska	964	994	1038	107,6	104,4	86,0	83,4
Dolny Śląsk	1101	1156	1244	113,0	107,6	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 3. UDZIAŁ NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW SEKTORA KREATYWNEGO W LICZBIE NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW OGÓŁEM

Gmina	2012	2016	Rok 2012 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2012	Dolny Śląsk = 100 Rok 2016
Boguszów-Gorce	5,9	2,2	37,3	103,5	34,4
Czarny Bór	0,0	8,3	-	0,0	129,7
Głuszycza	1,9	3,1	163,2	33,3	48,4
Jedlina-Zdrój	2,6	2,4	92,3	45,6	37,5
gm. Kamienna Góra	4,4	2,6	59,1	77,2	40,6
gw. Kamienna Góra	2,4	7,5	312,5	42,1	117,2
Lubawka	4,5	0,0	0,0	78,9	0,0
Mioszów	7,0	9,6	137,1	122,8	150,0
gm. Nowa Ruda	4,4	2,4	54,5	77,2	37,5
gw. Nowa Ruda	13,0	1,7	13,1	228,1	26,6
Szczawno-Zdrój	6,7	6,7	100,0	117,5	104,7
Stare Bogaczowice	0,0	7,9	-	0,0	123,4
Świebodzice	4,8	7,0	145,8	84,2	109,4
Walim	0,0	2,3	-	0,0	35,9
Wałbrzych	5,6	5,5	98,2	98,2	85,9
Świdnica	6,0	7,9	131,7	105,3	123,4
Jaworzyna Śląska	6,1	5,6	91,8	107,0	87,5
Strzegom	3,8	4,7	123,7	66,7	73,4
Żarów	4,9	6,8	138,8	86,0	106,3
Dobromierz	4,9	0,0	0,0	86,0	0,0
Marcinowice	7,5	8,8	117,3	131,6	137,5
gw. Świdnica	6,6	6,8	103,0	115,8	106,3
Aglomeracja Wałbrzyska	4,7	5,0	106,6	82,1	78,0
Dolny Śląsk	5,7	6,4	112,3	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 4. LUDNOŚĆ GMIN AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ W LATACH 2004-2016.

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2012	Dolny Śląsk = 100 Rok 2016
Boguszów-Gorce	16815	16417	15733	93,6	95,8	0,6	0,5
Czarny Bór	4804	4850	4861	101,2	100,2	0,2	0,2
Głuszycza	9379	9040	8777	93,6	97,1	0,3	0,3
Jedlina-Zdrój	5155	5033	4930	95,6	98,0	0,2	0,2
gm. Kamienna Góra	21675	20342	19522	90,1	96,0	0,7	0,7
gw. Kamienna Góra	8663	9007	9042	104,4	100,4	0,3	0,3
Lubawka	11728	11477	11109	94,7	96,8	0,4	0,4
Mieroszów	7582	7212	6948	91,6	96,3	0,2	0,2
gm. Nowa Ruda	24697	23475	22636	91,7	96,4	0,8	0,8
gw. Nowa Ruda	12323	12163	11814	95,9	97,1	0,4	0,4
Szczawno-Zdrój	5544	5882	5692	102,7	96,8	0,2	0,2
Stare Bogaczo- wice	4112	4245	4259	103,6	100,3	0,1	0,1
Świebodzice	23233	23306	22901	98,6	98,3	0,8	0,8
Walim	5751	5754	5588	97,2	97,1	0,2	0,2
Wałbrzych	127566	119171	114568	89,8	96,1	4,1	3,9
Świdnica	60541	59737	57959	95,7	97,0	2,0	2,0
Jaworzyna Śląska	10294	10468	10342	100,5	98,8	0,4	0,4
Strzegom	27220	26991	26207	96,3	97,1	0,9	0,9
Żarów	12340	12655	12565	101,8	99,3	0,4	0,4
Dobromierz	5487	5381	5323	97,0	98,9	0,2	0,2
Marcinowice	6560	6480	6502	99,1	100,3	0,2	0,2
gw. Świdnica	15181	16719	17140	112,9	102,5	0,6	0,6
Aglomeracja Wałbrzyska	426650	415805	404418	94,8	97,3	14,3	13,9
Dolny Śląsk	2890967	2914362	2903710	100,4	99,6	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 5. SALDO MIGRACJI (NA 1 TYS. MIESZKAŃCÓW) W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ W LATACH 2004-2016

Gmina	2004	2012	2016
Boguszów-Gorce	-2,5	-5,6	-4,9
Czarny Bór	-1,5	-2,9	4,1
Głuszycza	-1,6	-3,6	0,0
Jedlina-Zdrój	-3,7	-5,4	4,0
gm. Kamienna Góra	-5,1	-6,4	-4,8
gw. Kamienna Góra	-1,6	2,2	0,7

Gmina	2004	2012	2016
Lubawka	0,8	-2,5	-1,7
Mieroszów	-3,4	-6,6	-1,7
gm. Nowa Ruda	-6,1	-5,7	-2,9
gw. Nowa Ruda	3,6	-1,1	-0,8
Stare Bogaczowice	4,4	3,3	0,7
Szczawno-Zdrój	4,3	-4,9	4,6
Świebodzice	-1,3	2,7	-1,5
Walim	-0,5	4,9	0,7
Wałbrzych	-4,7	-2,8	-2,7
Świdnica	-5,0	-5,3	-2,7
Jaworzyna Śląska	-0,7	-2,8	-0,4
Strzegom	-4,7	-2,6	-4,4
Żarów	0,6	0,6	-0,2
Dobromierz	-2,2	-6,5	5,6
Marcinowice	2,4	-3,1	-4,2
gw. Świdnica	5,0	13,5	2,7
Aglomeracja Wałbrzyska	-1,1	-1,8	-0,4
Dolny Śląsk	-0,5	0,3	1,0

Źródło: opracowanie na podstawie Perspektywy Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej. Analiza sytuacyjna.

TABELA 6. PRZEMIANY POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ.

Gmina	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym			Przyrost naturalny na 1000 ludności		
	2004	2012	2016	2004	2012	2016
Boguszów-Gorce	90,1	116,6	140,6	-2,5	-2,2	-6,0
Czarny Bór	50,6	74,0	88,2	0,8	0,2	1,2
Głuszyca	85,8	113,9	145,6	-2,9	-3,1	-4,6
Jedlina-Zdrój	95,6	117,3	138,2	-7,8	-3,8	-9,9
gm. Kamienna Góra	87,3	124,0	154,8	-2,3	-4,7	-4,1
gw. Kamienna Góra	54,4	67,1	84,4	-0,3	-1,3	1,4
Lubawka	74,4	99,6	128,6	-3,0	-3,6	-3,2
Mioszów	86,0	120,8	137,7	-5,4	-6,3	-8,5
gm. Nowa Ruda	99,2	143,7	174,1	-3,1	-5,2	-6,3
gw. Nowa Ruda	83,4	103,9	121,2	-2,3	-4,8	-6,3
Szczawno-Zdrój	156,4	164,0	198,8	-9,1	-8,1	-8,1
Stare Bogaczowice	72,1	92,3	108,9	-2,4	-4,5	-2,8
Świebodzice	83,9	114,4	140,0	-2,3	-4,0	-3,6
Walim	81,2	108,4	131,5	-3,6	-1,7	-3,2
Wałbrzych	106,8	140,6	168,8	-4,8	-5,9	-6,4
Świdnica	85,3	132,5	163,1	-1,1	-2,8	-2,8
Jaworzyna Śląska	68,6	85,6	101,6	-4,1	-0,4	0,2
Strzegom	70,2	101,0	126,3	0,0	-0,5	-3,4
Żarów	67,9	88,1	106,9	0,0	-0,7	0,2
Dobromierz	70,9	87,8	101,7	0,4	-3,5	-4,5
Marcinowice	53,1	70,3	89,1	2,3	-0,3	0,6
gw. Świdnica	61,2	75,1	88,7	-0,5	0,1	1,1
Aglomeracja Wałbrzyska	81,1	106,4	129,0	-2,4	-3,1	-3,6
Dolny Śląsk	79,1	107,2	126,3	-1,2	-1,1	-1,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 7. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2012	Dolny Śląsk = 100 Rok 2016
Boguszów-Gorce	20,5	14,2	9,2	44,9	64,8	171,1	191,7
Czarny Bór	16,8	13,1	6,8	40,5	51,9	157,8	141,7
Głuszyca	17,6	11,9	5,4	30,7	45,4	143,4	112,5
Jedlina-Zdrój	19,0	9,3	6,0	31,6	64,5	112,0	125,0
gm. Kamienna Góra	14,4	12,2	5,5	38,2	45,1	147,0	114,6
gw. Kamienna Góra	14,7	10,5	4,9	33,3	46,7	126,5	102,1
Lubawka	17,8	11,0	4,8	27,0	43,6	132,5	100,0
Mioszów	20,7	10,6	6,6	31,9	62,3	127,7	137,5
gm. Nowa Ruda	18,6	13,9	7,1	38,2	51,1	167,5	147,9
gw. Nowa Ruda	21,4	15,7	8,4	39,3	53,5	189,2	175,0
Szczawno-Zdrój	14,8	8,4	5,4	36,5	64,3	101,2	112,5
Stare Bogaczowice	17,3	9,1	5,5	31,8	60,4	109,6	114,6
Świebodzice	15,6	9,1	6,3	40,4	69,2	109,6	131,3
Walim	23,3	13,9	8,9	38,2	64,0	167,5	185,4
Wałbrzych	16,8	10,5	5,6	33,3	53,3	126,5	116,7
Świdnica	14,1	7,4	4,3	30,5	58,1	89,2	89,6
Jaworzyna Śląska	15,4	8,0	4,5	29,2	56,3	96,4	93,8
Strzegom	18,3	11,6	6,4	35,0	55,2	139,8	133,3
Żarów	15,8	6,9	3,4	21,5	49,3	83,1	70,8
Dobromierz	18,3	13,4	9,8	53,6	73,1	161,4	204,2
Marcinowice	14,1	7,1	4,7	33,3	66,2	85,5	97,9
gw. Świdnica	15,6	7,3	4,2	26,9	57,5	88,0	87,5
Aglomeracja Wałbrzyska	17,3	10,7	6,1	35,1	56,8	128,9	127,1
Dolny Śląsk	13,6	8,3	4,8	35,3	57,8	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 8. ODSETEK MIESZKAŃCÓW ŻYJĄCYCH W UBÓSTWIE W LATACH 2012-2016

Gmina	2012	2016	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce	8,3	7,1	85,5
Czarny Bór	8,5	4,9	57,6
Głuszycza	6,2	4,0	64,5
Jedlina-Zdrój	5,1	4,2	82,4
gm. Kamienna Góra	5,9	4,3	72,9
gw. Kamienna Góra	5,2	3,9	75,0
Lubawka	5,6	3,5	62,5
Mieroszów	6,4	4,1	64,1
gm. Nowa Ruda	5,6	4,5	80,4
gw. Nowa Ruda	4,8	3,6	75,0
Szczawno-Zdrój	4,9	3,8	77,6
Stare Bogaczowice	5,2	4,7	90,4
Świebodzice	4,7	3,7	78,7
Walim	8,8	6,8	77,3
Wałbrzych	7,4	5,8	78,4
Świdnica	4,1	3,3	80,5
Jaworzyna Śląska	6,5	3,8	58,5
Strzegom	8,4	4,6	54,8
Żarów	2,5	2,6	104,0
Dobromierz	13,5	10,6	78,5
Marcinowice	5,3	4,5	84,9
gw. Świdnica	5,4	3,7	68,5
Aglomeracja Wałbrzyska	6,3	4,6	73,8
Dolny Śląsk	4,7	3,4	72,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 9. LOKALE SOCJALNE I ICH POW. UŻYTKOWA W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ

Gmina	Lokale socjalne			Powierzchnia mieszkań socjalnych w m ²		
	2012	2015	Rok 2012 = 100	2012	2015	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce	110	132	120,0	3772	4759	126,2
Czarny Bór	9	11	122,2	286	423	147,9
Głuszycza	61	34	55,7	2201	979	44,5
Jedlina-Zdrój	38	38	100,0	992	1033	104,1
gm. Kamienna Góra	105	118	112,4	2472	2882	116,6
gw. Kamienna Góra	22	20	90,9	666	639	95,9
Lubawka	63	81	128,6	1623	2088	128,7
Mioszów	59	65	110,2	1509	1687	111,8
gm. Nowa Ruda	121	145	119,8	4194	4947	118,0
gw. Nowa Ruda	23	26	113,0	517	631	122,1
Szczawno-Zdrój	16	19	118,8	364	432	118,7
Stare Bogaczowice	10	11	110,0	464	490	105,6
Świebodzice	145	141	97,2	4201	4142	98,6
Walim	35	38	108,6	763	815	106,8
Wałbrzych	442	687	155,4	15914	25672	161,3
Świdnica	504	561	111,3	19722	21847	110,8
Jaworzyna Śląska	78	78	100,0	2154	2154	100,0
Strzegom	107	115	107,5	3647	3904	107,0
Żarów	26	32	123,1	519	634	122,2
Dobromierz	5	3	60,0	110	60	54,5
Marcinowice	5	5	100,0	202	202	100,0
gw. Świdnica	20	29	145,0	781	1188	152,1
Aglomeracja Wałbrzyska	2004	2389	119,2	67073	81608	121,7
Dolny Śląsk	8308	9676	116,5	259001	304839	117,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 10. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW

Gmina	2005	2012	2016	Rok 2005 = 100	Rok 2012 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2016
Boguszów-Gorce	13	18	24	184,6	133,3	60,0
Czarny Bór	39	47	53	135,9	112,8	132,5
Głuszycza	11	22	30	272,7	136,4	75,0
Jedlina-Zdrój	8	22	37	462,5	168,2	92,5
gm. Kamienna Góra	21	28	35	166,7	125,0	87,5
gw. Kamienna Góra	18	39	50	277,8	128,2	125,0
Lubawka	21	33	40	190,5	121,2	100,0
Mieroszów	15	31	45	300,0	145,2	112,5
gm. Nowa Ruda	14	17	22	157,1	129,4	55,0
gw. Nowa Ruda	13	24	30	230,8	125,0	75,0
Szczawno-Zdrój	25	32	49	196,0	153,1	122,5
Stare Bogaczowice	12	26	40	333,3	153,8	100,0
Świebodzice	9	15	21	233,3	140,0	52,5
Walim	25	35	52	208,0	148,6	130,0
Wałbrzych	20	29	35	175,0	120,7	87,5
Świdnica	19	30	41	215,8	136,7	102,5
Jaworzyna Śląska	15	23	27	180,0	117,4	67,5
Strzegom	15	21	27	180,0	128,6	67,5
Żarów	23	29	37	160,9	127,6	92,5
Dobromierz	18	32	45	250,0	140,6	112,5
Marcinowice	21	29	42	200,0	144,8	105,0
gw. Świdnica	8	14	20	250,0	142,9	50,0
Aglomeracja Wałbrzyska	17	27	36	214,4	135,0	90,0
Dolny Śląsk	21	32	40	190,5	125,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 11. INFRASTRUKTURA PRZEDSZKOLNA

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce					
Miejsca	215	288	300	139,5	104,2
Liczba dzieci	197	238	330	167,5	138,7
Czarny Bór					
Miejsca	125	120	120	96,0	100,0
Liczba dzieci	105	112	131	124,8	117,0
Głuszycza					

Miejsca	106	157	153	144,3	97,5
Liczba dzieci	96	147	189	196,9	128,6
Jedlina-Zdrój					
Miejsca	84	75	75	89,3	100,0
Liczba dzieci	80	75	101	126,3	134,7
gm. Kamienna Góra					
Miejsca	393	598	548	139,4	91,6
Liczba dzieci	404	547	521	129,0	95,2
gw. Kamienna Góra					
Miejsca	25	25	150	600,0	600,0
Liczba dzieci	25	25	214	856,0	856,0
Lubawka					
Miejsca	231	255	263	113,9	103,1
Liczba dzieci	205	270	285	139,0	105,6
Mieroszów					
Miejsca	177	180	200	113,0	111,1
Liczba dzieci	145	153	183	126,2	119,6
gm. Nowa Ruda					
Miejsca	221	275	366	165,6	133,1
Liczba dzieci	197	264	456	231,5	172,7
gw. Nowa Ruda					
Miejsca	337	332	342	101,5	103,0
Liczba dzieci	246	304	316	128,5	103,9
Szczawno-Zdrój					
Miejsca	100	125	153	153,0	122,4
Liczba dzieci	88	130	151	171,6	116,2
Stare Bogaczowice					
Miejsca	0	0	75	-	-
Liczba dzieci	0	0	99	-	-
Świebodzice					
Miejsca	450	725	734	163,1	101,2
Liczba dzieci	412	616	678	164,6	110,1
Walim					
Miejsca	0	0	0	-	-
Liczba dzieci	0	0	106	-	-
Wałbrzych					
Miejsca	2245	2727	3023	134,7	110,9
Liczba dzieci	1984	2390	2720	137,1	113,8
Świdnica					
Miejsca	1057	1567	1829	173,0	116,7
Liczba dzieci	932	1501	1946	208,8	129,6

Jaworzyna Śląska					
Miejsca	150	150	150	100,0	100,0
Liczba dzieci	90	197	283	314,4	143,7
Strzegom					
Miejsca	518	514	647	124,9	125,9
Liczba dzieci	434	506	777	179,0	153,6
Żarów					
Miejsca	112	227	207	184,8	91,2
Liczba dzieci	104	237	371	356,7	156,5
Dobromierz					
Miejsca	0	0	67	-	-
Liczba dzieci	0	0	138	-	-
Marcinowice					
Miejsca	0	18	25	-	138,9
Liczba dzieci	0	7	75	-	1071,4
gw. Świdnica					
Miejsca	116	208	327	281,9	157,2
Liczba dzieci	104	187	411	395,2	219,8
Aglomeracja Wałbrzyska					
Miejsca	6662	8566	9754	146,4	113,9
Liczba dzieci	5848	7906	10481	179,2	132,6
Dolny Śląsk					
Miejsca	51113	67924	85328	166,9	125,6
Liczba dzieci	46764	65934	92199	197,2	139,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 12. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	146	501	572	391,8	114,2
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	2,29	1,61	1,37	59,8	85,1
Czarny Bór					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	331	705	587	177,3	83,3

Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,26	1,24	1,15	91,3	92,7
Głuszycza					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	223	611	737	330,5	120,6
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	2,28	1,44	1,24	54,4	86,1
Jedlina-Zdrój					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	385	581	638	165,7	109,8
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,55	2,07	1,73	111,6	83,6
gm. Kamienna Góra					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	297	721	743	250,2	103,1
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,50	0,90	0,82	54,7	91,1
gw. Kamienna Góra					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	82	424	568	692,7	134,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	12,64	4,34	1,77	14,0	40,8
Lubawka					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	316	576	745	235,8	129,3
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,37	1,39	0,91	66,4	65,5
Mieroszów					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	489	638	745	152,4	116,8

na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat					
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,06	1,23	0,77	72,6	62,6
gm. Nowa Ruda					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	269	540	596	221,6	110,4
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	2,69	2,33	1,37	50,9	58,8
gw. Nowa Ruda					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	511	668	719	140,7	107,6
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,96	1,13	0,89	92,7	78,8
Szczawno-Zdrój					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	567	574	838	147,8	146,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,97	1,24	0,85	87,6	68,5
Stare Bogaczowice					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	99	402	527	532,3	131,1
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,00	5,08	1,49	-	29,3
Świebodzice					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	363	620	775	213,5	125,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,30	1,00	0,90	69,2	90,0
Walim					

Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	49	385	543	1108,2	141,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,00	0,00	0,00	-	-
Wałbrzych					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	447	687	744	166,4	108,3
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,30	1,17	0,90	69,2	76,9
Świdnica					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	486	851	1013	208,4	119,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,43	1,05	0,77	53,8	73,3
Jaworzyna Śląska					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	130	482	612	470,8	127,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,85	2,23	2,23	120,5	100,0
Strzegom					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	313	627	776	247,9	123,8
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,44	1,45	1,11	77,1	76,6
Żarów					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	224	655	799	356,7	122,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	3,19	2,03	1,68	52,7	82,8

Dobromierz					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	0	241	679	-	281,7
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,00	0,00	2,33	-	-
Marcinowice					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	9	352	276	3066,7	78,4
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,00	10,89	8,12	-	74,6
gw. Świdnica					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	152	439	522	343,4	118,9
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	3,86	2,05	1,58	40,9	77,1
Aglomeracja Wałbrzyska					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	268	558	671	250,4	120,3
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	2,0	2,1	1,5	75,0	71,4
Dolny Śląsk					
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	398	702	819	205,8	116,7
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,50	1,27	0,97	64,7	76,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 13. UCZNIOWIE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce	1094	759	779	71,2	102,6
Czarny Bór	404	327	323	80,0	98,8
Głuszycza	605	447	446	73,7	99,8
Jedlina-Zdrój	314	246	251	79,9	102,0
gm. Kamienna Góra	1549	1086	1022	66,0	94,1
gw. Kamienna Góra	640	544	464	72,5	85,3
Lubawka	834	618	609	73,0	98,5
Mieroszów	554	376	361	65,2	96,0
gm. Nowa Ruda	1565	1044	1019	65,1	97,6
gw. Nowa Ruda	958	607	685	71,5	112,9
Szczawno-Zdrój	261	189	216	82,8	114,3
Stare Bogaczo- wice	251	187	184	73,3	98,4
Świebodzice	1529	1106	1234	80,7	111,6
Walim	317	249	271	85,5	108,8
Wałbrzych	7428	5352	5945	80,0	111,1
Świdnica	3971	2939	3197	80,5	108,8
Jaworzyna Śląska	779	490	521	66,9	106,3
Strzegom	1962	1430	1525	77,7	106,6
Żarów	868	716	753	86,8	105,2
Dobromierz	372	304	307	82,5	101,0
Marcinowice	505	394	385	76,2	97,7
gw. Świdnica	1 075	853	946	88,0	110,9
Aglomeracja Wałbrzyska	27835	20263	21443	77,0	105,8
Dolny Śląsk	189437	146896	163123	86,1	111,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

TABELA 14. WYNIKI ZE SPRAWDZIANU SZÓSTYCH KLAS ORAZ EGZAMINÓW GIMNAZJALNYCH

Gmina	Sprawdzian Szóstych klas 2016				Egzamin gimnazjalny 2017				
	Ra- zem	Język pol- ski	Matema- tyka	Angiel- ski	Język pol- ski	Histo- ria i WOS	Matema- tyka	Przed. Przyr.	Język angiel- ski podst.
Boguszów- Gorce	50,6	61,8	38,9	60,6	65,8	53,3	36,1	47,0	56,3

Czarny Bór	55,3	62,4	47,6	60,0	68,6	57,3	43,8	47,6	54,1
Głuszyca	52,6	61,3	43,3	67,9	63,4	51,7	40,6	45,7	59,0
Jedlina-Zdrój	58,0	68,8	46,6	78,0	64,2	52,8	41,2	48,4	52,9
gm. Kamienna Góra	59,5	70,9	47,7	69,1	63,8	55,8	44,1	48,4	61,5
gw. Kamienna Góra	54,9	67,0	42,3	0,0	69,9	54,1	44,1	45,3	52,8
Lubawka	55,3	65,6	44,5	61,8	69,6	59,7	45,4	47,4	63,0
Mieroszów	62,0	67,0	56,6	66,7	67,7	55,3	41,8	48,0	66,1
gm. Nowa Ruda	54,0	66,9	40,6	59,4	65,2	50,7	39,0	46,3	62,7
gw. Nowa Ruda	58,3	67,3	49,0	63,5	69,6	56,6	44,2	50,5	59,8
Szczawno-Zdrój	59,8	70,7	48,4	70,2	74,0	60,7	39,9	51,3	72,1
Stare Bogaczowice	51,7	65,0	38,1	66,5	73,1	58,7	47,8	49,8	86,1
Świebodzice	60,1	70,7	49,1	73,2	67,1	58,0	43,1	51,7	62,7
Walim	53,8	59,7	47,4	63,8	53,1	41,1	37,0	42,5	48,7
Wałbrzych	58,6	68,4	48,3	66,9	66,0	56,8	41,5	49,5	66,2
Świdnica	62,8	71,6	53,4	74,7	68,7	57,4	45,0	51,1	69,4
Jaworzyna Śląska	64,5	72,2	56,3	68,1	60,1	52,2	36,0	51,0	55,9
Strzegom	60,4	71,1	49,2	73,1	69,0	54,7	41,0	48,6	66,0
Żarów	59,0	68,1	49,4	73,0	60,7	54,5	40,7	49,9	64,2
Dobromierz	59,3	67,9	50,2	0,0	70,5	55,8	41,9	45,5	63,6
Marcinowice	65,4	75,0	55,4	72,3	71,0	64,4	47,4	51,7	64,8
gw. Świdnica	58,3	68,4	47,8	73,9	72,0	59,0	45,5	53,2	67,7
Aglomeracja Wałbrzyska	57,9	67,6	47,7	68,1	67,0	55,5	42,1	48,7	62,5
Dolny Śląsk	61,4	69,9	52,5	71,6	68,1	57,7	45,4	51,0	67,1
Różnica pomiędzy wynikami w Aglomeracji i w regionie	-3,5	-2,3	-4,8	-3,5	-1,1	-2,2	-3,3	-2,3	-4,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE Wrocław.

TABELA 15. PRZYCHODNIE NA 10 TYS. LUDNOŚCI

Gmina	2004	2012	2016	Rok 2004 = 100	Rok 2012 = 100
Boguszów-Gorce	1	2	2	200	100
Czarny Bór	2	6	6	300	100
Głuszycza	2	3	3	150	100
Jedlina-Zdrój	2	6	6	300	100
gm. Kamienna Góra	2	5	7	350	140
gw. Kamienna Góra	0	2	2	-	100
Lubawka	4	3	4	100	133
Mieroszów	3	4	4	133	100
gm. Nowa Ruda	2	5	6	300	120
gw. Nowa Ruda	1	3	3	300	100
Szczawno-Zdrój	4	7	9	225	129
Stare Bogaczowice	2	2	2	100	100
Świebodzice	2	3	4	200	133
Walim	2	3	4	200	133
Wałbrzych	2	3	4	200	133
Świdnica	2	5	5	250	100
Jaworzyna Śląska	2	3	2	100	67
Strzegom	2	3	4	200	133
Żarów	2	3	3	150	100
Dobromierz	2	4	4	200	100
Marcinowice	2	5	5	250	100
gw. Świdnica	1	2	2	200	100
Aglomeracja Wałbrzyska	2	4	4	200	100
Dolny Śląsk	3	5	5	167	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 16. KULTURA FIZYCZNA

Gmina	Kluby			Członkowie			Trenerzy		
	2012	2016	Rok 2012= 100	2012	2016	Rok 2012= 100	2012	2016	Rok 2012= 100
Boguszów-Gorce	4	5	125,0	283	345	121,9	6	6	100,0
Czarny Bór	6	10	166,7	265	461	174,0	5	10	200,0
Głuszyca	2	3	150,0	55	47	85,5	1	3	300,0
Jedlina-Zdrój	2	3	150,0	77	230	298,7	2	1	50,0
gm. Kamienna Góra	4	8	200,0	252	574	227,8	1	15	1500,0
gw. Kamienna Góra	10	6	60,0	374	254	67,9	1	4	400,0
Lubawka	11	10	90,9	498	552	110,8	4	10	250,0
Mieroszów	3	4	133,3	71	104	146,5	2	4	200,0
gm. Nowa Ruda	6	6	100,0	550	564	102,5	3	13	433,3
gw. Nowa Ruda	5	5	100,0	250	141	56,4	6	5	83,3
Szczawno-Zdrój	4	4	100,0	303	242	79,9	6	11	183,3
Stare Bogaczowice	1	3	300,0	100	152	152,0	0	8	-
Świebodzice	4	4	100,0	411	269	65,5	9	10	111,1
Walim	3	2	66,7	142	90	63,4	1	1	100,0
Wałbrzych	30	33	110,0	2003	2037	101,7	39	66	169,2
Świdnica	12	19	158,3	1283	1739	135,5	26	35	134,6
Jaworzyna Śląska	8	9	112,5	530	515	97,2	10	17	170,0
Strzegom	11	11	100,0	745	695	93,3	9	11	122,2
Żarów	10	9	90,0	358	325	90,8	6	8	133,3
Dobromierz	5	4	80,0	140	170	121,4	4	7	175,0
Marcinowice	6	7	116,7	566	606	107,1	5	10	200,0
gw. Świdnica	7	11	157,1	206	297	144,2	4	14	350,0
Aglomeracja Wałbrzy- ska	154	176	114,3	9462	10409	110,0	150	269	179,3
Dolny Śląsk	1208	1308	108,3	70335	81318	115,6	1279	2263	176,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 17. ODSETEK GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z INSTALACJI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ

Gmina	2004	2012	2015
Boguszów-Gorce			

wodociąg	98,4	98,5	98,5
kanalizacja	28,7	33,9	65,8
gaz	85,6	90,1	90,2
Czarny Bór			
wodociąg	91,5	91,6	93,8
kanalizacja	21,0	23,3	27,0
gaz	14,3	16,8	18,7
Głuszyca			
wodociąg	92,1	93,8	94,0
kanalizacja	47,8	47,8	49,1
gaz	69,9	71,8	71,5
Jedlina-Zdrój			
wodociąg	91,8	92,8	93,1
kanalizacja	54,3	55,3	77,5
gaz	58,4	61,0	60,9
gm. Kamienna Góra			
wodociąg	98,1	98,2	100,0
kanalizacja	80,8	81,1	100,0
gaz	86,2	91,1	91,1
gw. Kamienna Góra			
wodociąg	79,6	81,6	83,9
kanalizacja	31,8	34,4	39,7
gaz	7,3	8,9	11,5
Lubawka			
wodociąg	81,3	82,7	84,7
kanalizacja	57,5	64,9	92,2
gaz	49,9	51,7	51,4
Mieroszów			
wodociąg	86	89,6	98,5
kanalizacja	28,6	29,7	58,8
gaz	0,0	0,0	0,2
gm. Nowa Ruda			
wodociąg	96,8	96,9	97,5
kanalizacja	70,8	71,6	78,3
gaz	37,6	43,7	46,4
gw. Nowa Ruda			
wodociąg	87,3	87,6	89,6
kanalizacja	2,3	6,4	14,5
gaz	0,0	0,0	0,0
Szczawno-Zdrój			
wodociąg	96,6	96,7	100,0

kanalizacja	80,5	81,3	96,1
gaz	90,9	90,3	90,4
Stare Bogaczowice			
wodociąg	56,5	59,5	61,4
kanalizacja	0	13,2	19,9
gaz	0	0	0
Świebodzice			
wodociąg	97,8	97,9	98,1
kanalizacja	73,5	74,5	87,6
gaz	91,5	92,4	92,4
Walim			
wodociąg	64,6	66,3	66,7
kanalizacja	35,6	36,2	37,2
gaz	63,6	62,6	62,0
Wałbrzych			
wodociąg	97,6	97,6	97,7
kanalizacja	77,2	78,2	83,5
gaz	90,9	93,4	92,9
Świdnica			
wodociąg	98,5	98,6	98,7
kanalizacja	91,2	91,8	92,0
gaz	95,1	94,4	94,2
Jaworzyna Śląska			
wodociąg	96,5	96,5	96,8
kanalizacja	40,9	40,7	41,5
gaz	17,3	22,3	22,4
Strzegom			
wodociąg	94,1	94,3	95,6
kanalizacja	61,8	65,7	88,5
gaz	57,2	57,5	57,4
Żarów			
wodociąg	95,5	95,9	100,0
kanalizacja	45,1	46,3	58,5
gaz	56,6	57,3	56,9
Dobromierz			
wodociąg	58	66,0	89,6
kanalizacja	0,5	9,9	16,4
gaz	0,0	0,2	0,2
Marcinowice			
wodociąg	93	93,4	98,9
kanalizacja	10	28,3	38,1

gaz	0,0	0,6	0,6
gw. Świdnica			
wodociąg	73,4	75,6	87,6
kanalizacja	18,8	24,8	28,7
gaz	10,1	12,2	13,0
Aglomeracja Wałbrzyska			
wodociąg	87,5	88,7	92,0
kanalizacja	43,6	47,2	58,7
gaz	44,7	46,3	46,6
Dolny Śląsk			
wodociąg	90,6	91,9	94,9
kanalizacja	65,7	70,1	75,7
gaz	63,1	61,8	61,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 18. ZASOBY MIESZKANIOWE W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ

Gmina	2005	2012	2016	2005=100	2012 = 100
Boguszów-Gorce	6539	6628	6640	101,5	100,2
Czarny Bór	1442	1502	1538	106,7	102,4
Głuszycza	3481	3518	3541	101,7	100,7
Jedlina-Zdrój	1891	1877	1898	100,4	101,1
gm. Kamienna Góra	7904	7939	7953	100,6	100,2
gw. Kamienna Góra	2567	2728	2829	110,2	103,7
Lubawka	4126	4236	4278	103,7	101,0
Mieroszów	2737	2774	2798	102,2	100,9
gm. Nowa Ruda	9218	9246	9320	101,1	100,8
gw. Nowa Ruda	4257	4348	4396	103,3	101,1
Szczawno-Zdrój	2251	2373	2407	106,9	101,4
Stare Bogaczowice	1330	1210	1242	93,4	102,6
Świebodzice	8500	8823	9033	106,3	102,4
Walim	1992	2069	2102	105,5	101,6
Wałbrzych	49925	50591	50582	101,3	100,0
Świdnica	22427	23674	24082	107,4	101,7
Jaworzyna Śląska	3395	3524	3622	106,7	102,8
Strzegom	9144	9303	9509	104,0	102,2
Żarów	4106	4212	4331	105,5	102,8
Dobromierz	1755	1733	1763	100,5	101,7
Marcinowice	1840	1976	2021	109,8	102,3
gw. Świdnica	4711	5291	5518	117,1	104,3
Aglomeracja Wałbrzyska	155538	159575	161403	103,8	101,1
Dolny Śląsk	1010 422	1095568	1152413	114,1	105,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

TABELA 19. ODPADY ZMIESZANE ZBIERANE W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ W LATACH 2005-2016 W PODZIALE NA GMINY (NA MIESZKAŃCA)

Gmina	Regiony gospodarki odpadami	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg.)				
		2005	2012	2016	2005=100	2012 = 100
Boguszów-Gorce	środkowosudecki	421,4	345,3	266,7	63,3	77,2
Czarny Bór	środkowosudecki	231,9	261,9	285,0	122,9	108,8
Głuszycza	południowy	231,9	261,9	285,0	122,9	108,8
Jedlina-Zdrój	południowy	284,7	274,1	256,2	90,0	93,5
gm. Kamienna Góra	środkowosudecki	523,1	487,8	286,7	54,8	58,8
gw. Kamienna Góra	środkowosudecki	307,0	193,5	193,4	63,0	99,9
Lubawka	środkowosudecki	257,5	303,6	259,7	100,9	85,5
Mieroszów	środkowosudecki	225,9	336,9	276,1	122,2	82,0

gm. Nowa Ruda	południowy	469,7	345,2	327,0	69,6	94,7
gw. Nowa Ruda	południowy	230,7	257,7	277,1	120,1	107,5
Stare Bogaczowice	środkowosudecki	220,1	222,0	203,5	92,5	91,7
Szczawno-Zdrój	południowy	478,3	406,2	361,9	75,7	89,1
Świebodzice	południowy	408,6	429,8	346,1	84,7	80,5
Walim	południowy	217,3	200,9	229,4	105,6	114,2
Wałbrzych	południowy	326,2	331,8	276,3	84,7	83,3
Świdnica	południowy	279,7	302,1	258,8	92,5	85,7
Jaworzyna Śląska	południowy	291,0	258,0	218,8	75,2	84,8
Strzegom	północno-centralny	382,5	321,6	280,0	73,2	87,1
Żarów	południowy	355,0	227,6	265,3	74,7	116,6
Dobromierz	północno-centralny	130,2	145,6	183,4	140,9	126,0
Marcinowice	południowy	146,1	186,9	197,0	134,8	105,4
gw. Świdnica gmina	południowy	155,5	212,6	218,6	140,6	102,8
Aglomeracja Wałbrzyska	południowy, północno-centralny, środkowosudecki	298,8	287,0	261,5	87,5	91,1
Dolny Śląsk	-	302,3	284,3	284,4	94,1	100,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

TABELA 20. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE W AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ (W HA)

Gmina	2012	2016	Dolny Śląsk =100	Aglomeracja Wałbrzyska =100
Boguszów-Gorce	550	550	0,15	1,83
Czarny Bór	1363	1363	0,37	4,53
Głuszycza	2542	2542	0,68	8,44
Jedlina-Zdrój	1205	1205	0,32	4,00
gm. Kamienna Góra	126	126	0,03	0,42
gw. Kamienna Góra	3407	3407	0,92	11,31
Lubawka	10	13	0,00	0,04
Mieroszów	3040	3040	0,82	10,09
gm. Nowa Ruda	0	0	0,00	0,00
gw. Nowa Ruda	3558	3558	0,96	11,81
Szczawno-Zdrój	610	610	0,16	2,03
Stare Bogaczowice	2689	2689	0,72	8,93
Świebodzice	253	253	0,07	0,84
Walim	3303	3303	0,89	10,97
Wałbrzych	1434	1434	0,39	4,76
Świdnica	0	0	0,00	0,00
Jaworzyna Śląska	0	0	0,00	0,00
Strzegom	150	150	0,04	0,50
Żarów	0	0	0,00	0,00
Dobromierz	769	769	0,21	2,55
Marcinowice	480	480	0,13	1,59
gw. Świdnica	3856	3856	1,04	12,80
Aglomeracja Wałbrzyska	30114	30117	8,11	100,00
Dolny Śląsk	371020	371514	100,0	1253,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.